

UNITÁRIUS ÉLET

VII. ÉVFOLYAM 3. SZÁM

1953. SZEPTEMBER HÓ

Ralph Waldo Emerson

Vannak szavak, nevek, melyek sok ember számára ismeretlenek, de állandóan élünk vele, amit azok jejentenek.

Az „Oxigén” szó pl. az iskolázatlan emberek számára ismeretlen, de mindnyájan minden pillanatban élünk azzal, amit ez a szó jelent. Kenyér nélkül napokig eltengődhetünk. Oxigén nélkül azonban, mit lélekzés útján magunkba szívunk, egy pár perc alatt meghalunk.

Ralph Waldo Emerson. Ez a név talán még kis lapunk olvasói között is sokak előtt ismeretlen, pedig naponta élünk azzal, amit ez a név a szellem-történelemben jelent. Egyik hű tanítványa, dr. Francis Peabody mondotta: „Nincs a világirodalomban az Új Testamentum óta egyetlen könyv, melyből a modern ember annyi észszerű vigaszt, józan bölcseséget és lelkierőt meríthetne, mint Emerson műveiből.”

Munkái közül — sajnos — csak egy van magyarra fordítva: „Az emberi szellem képviselői” című, melyben a hozzá hasonló nagyok, Platon, Goethe, Swedenborg, Shakespeare és a többiek lelki arcképét festette meg csodálatos ecsettel. Esméi és gondolatai, azonban mint az oxigén a levegőnek, nálunk is, mint mindenütt a világon, az új kor klasszikus irodalmának és erkölcsi idealizmusának alkotó, életadó tényezői lettek. Istenről, emberről, természetről, kötelességről, hűségről, becsületről s általában az életről, az élet értelméről, értékéről és céljáról olyan tanítást adott, melyet az ember lelke, mint életadó oxigént szív magába.

Ő adta az aranyért, a hataloméért, a profitért magát kegyetlen tülekedésbe és háborúba hajszoló úgynevezett modern embernek talán az első figyelmeztetést, hogy vesztébe rohan. Próbáljon Istenre hallgatni, az élet értelmére és céljára nézve tanácsot Istentől venni, mert hiszen Ő szól, állandóan beszél hozzánk, csak legyen, aki meghallgassa. „El fog jönni az idő, — mondotta — amikor is az emberiség az Istent az erkölcsi törvényekben fogja szemlélni.”

Lelke szelíd és alázatos volt, mint a Jézusé! S a Jézushoz hasonló szigorúsággal ostromozta ő is a farizeusokat, azt a kereszténységet, mely Jézust elméletileg égisz magasztalta. Istenként imádták, a gyakorlatban pedig naponként keresztre feszítették. Figyelmeztette az igehirdető papokat, hogy ne azt prédikálják, amit másoktól tanultak, hanem csak azt, amit közvetlenül Istentől maguk hallottak; csak azt, aminek igazáról személyesen maguk is meggyőződtek. Különben Istent is, hallgatóikat is és önmagukat is megcsalják.

Ki volt Ralph Waldo Emerson? Rendkívüli ember, a nemes idealizmus embere. Kiváló képviselője annak a hős korszaknak, mely Amerikában Washingtontól Lincoln mártirhaláláig tartott. Látnok, modern próféta a szó igaz értelmében. Tanításai az emberhez, a mindenkori emberhez szólanak. Ezért van az, hogy ma Kelet és Nyugat egyforma lelkesedéssel ünnepli születésének 150-ik évfordulóját.

De talán mindenkinél több okunk van az ünnepszentelésre nekünk, úgy is mint unitáriusoknak, úgy is mint magyaroknak. Unitárius papi családból származott. Pályája kezdetén maga is lelkipásztor volt. Később ajkán az unitárius evangéliummal lett ez egész művelt világ igehirdetője, prófétája. Essay-i, költeményei filozófiai művei örök igazságok szent könyvei.

Kossuth Lajos szívbéli barátja, lelki testvére volt a vallási és politikai szabadság szerelmében. Bostonban született 1803-ban. Itt lelkipásztorkodott egy ideig.

Ide jött 1852-ben Kossuth is, itt köszöntötte őt Emerson. Itt szorított először kezét, itt kötött az unitárius templom előtti téren örök barátságot a szabadság és az emberhez méltó életeszme két halhatatlan hőse: Kossuth és Emerson.

E sorok írója halála napjáig áldja Istenét, hogy a kézfogás e szent helyén egyszer ő is megállhatott és Emerson népéhez szólhatott, úgy ahogy meghatódott lelke szólni engedte.

Dr. Csiki Gábor

Kossuth és Emerson

1852-ik év május 11-én amerikai körútja során Kossuth Concord városba érkezett, hogy — amint Emerson üdvözlétére válaszolva mondotta — ott az amerikai szabadságharc megszentelt földjén a Habsburg-zsarnokság ellen való hősi küzdelmeihez erőt merítsen. Az üdvözlő beszédben Emerson az unitárius templom előtt, ahol az érkezőre sok ezer ember várt, Kossuthnak többek között ezeket mondotta:

„Ennek a városnak a lakói is osztoznak abban a csodálatban, mellyel az egész ország népe az Ön rendíthetetlen hősi küzdelmét kíséri; mint honfitársai szívében, e város lakóinak a szívében is régóta él a vágy, hogy szemtől-szembe láthassák azt a nagy hazafit, akinek csodálatos ékes-szólása hősies nagy tettekkel párosul”...

„Nagy örömmel látjuk, hogy az Ön küzdelmében nincs semmi véletlenszerűség. Úgy látjuk, hogy az Ön személye szerves része annak a szent ügynek, melynek szolgálatában állt. A szabadság embere a végzet embere. Nem ön választotta, Isten és nemes géniusza rendelte Önt feladatának szolgálatára. *Mi Önben a szabadságnak tengereik és világrészek fölött szálló, nemzetek, politikai pártok, tülekedő népek és magán érdekek fölött álló éles kardú angyalát látjuk,*

ÁHITAT

I. Mózes: I. 31. „És látá Isten, hogy minden, amit teremtett, igen jó.”

Testvérem!

Küzdelmes életed terhei alatt verejtékezve, gondoltál-e a teremtés könyvének erre a különös kijelentésére? És ha igen, a zsoltár íróval fohászoktál-e utána: „Mi Urunk Istenünk, mely igen dicsőséges a te neved az egész földön!” (Zsolt. VIII. 10.) Avagy talán egy lekicsinylő kézlegyintéssel siklottál el öreg bibliádnak a teremtésről írt színes meséje mellett. Pedig, Testvérem, nem mese ez, nem is legenda, hanem vallási igazságok komoly kijelentése.

Nem természettudományi értekezés a teremtésről, de tudományos szabatossággal mondja el, hogy ezt a világot egyetlen egy Isten tudatosan, a saját akaratából, az általa tervezett törvényszerűség rendjében teremtette. Az isteni elhatározásnak első végrehajtása a teremtés, a korábban nem létezett, valóság létrehozatala, mert csak Isten teremthet újat. Ez egyedül az ő kiváltsága. A teremtést ezért Isten nélkül elképzelni lehetetlen.

Ez a csodálatos, mély meglátás nyilatkozik még ebben a sokszor megmosolygott mózesi leírásban, melynek summája: „És látá Isten, hogy minden, amit teremtett, igen jó!” Ezt hisszük és valljuk mi is. A tökéletes teremtőnek teremtett világa is tökéletes.

Testvérem! Gyötrődéseid közben nem ébred fel a kételkedés, nem kérdezi: valóban olyan tökéletes lenne ez a világ, mellyel Isten annyira meg lehet elégedve? Szemlélődjünk egy pillanatra! Nézzük a világot széttagolt földrészeivel. Egymással szembenálló, torzsalkodó népeivel, a népek között tátongó mély szakadékokkal. Szédületesen magas falak választják el a fajokat, nemzeteket, államokat. Mintha sötét függöny takarná el egyik embert a másiktól. Ellenséget keres, lát egyik a másikban: les, támad, mar, gyilkol az ember. Retentő gomolygó káosz a világ képe.

És mégis Testvérem! Istennek minden oka megvan ma is az elégedettségre!... De, viszont, tagadhatatlan, hogy az embernek is tenger oka van az elégedetlenségre. Ebben a megállapításban, ha első hallásra úgy tűnnék is fel, még sincs elentmondás. Hisz az ember, úgy-é, csak a jelen látható, megfogható tényeiből, jelenségeiből ítél. Isten ellenben minden lehetőséget ismer. A teremtő Isten az apró magban már látja a terebélyes fát, a kőkorszak primitív harcokban a Názáreti Jézust. Ő elégedett, mert tudja, hogy a mag nem marad szűk börtönében: a belé teremtett élet követi a világmindenség isteni törvényét, szétrepeszi a záró magházat, kikel földi sirjából, hogy a fényben, üdítő léghen, elevenítő esőben azzá legyen, aminek teremtette... Az ember mesterkedhet, kontárkodhat, alakíthat s nevezheti munkáját bárminek, amint azt önteltsége diktálja, de egy ilyen apró magocskát s abban az egyetemes életnek azt az alig látható csíráját megfogni, lombikba zárni nem fogja soha: mert ez teremtés volna. Ezt pedig Isten már elvégezte s látta, hogy ez jó... és ezért elégedett!

És ha a mi embervilágunkat vizsgáljuk? Örökös aggodalmak, rettegés, tört remények között élünk, félve imádkozunk s kitör lelkünkől a kétségbeesett panasz: „Uram! meg vagy ezzel is elégedve?” Meg, Testvérem, meg! Mert Isten tudja, hogy az elégedetlen ember nem áll meg a botor felidézett, „mindenki-mindenki ellen” állapotnál! Ő már látja a szeretet, a testvériség, a béke eljövendő országát, a megfeszített igazság feltámadását!

Igaz, hogy megpróbáló az élet útja. Sok, nehéz terhet hordozunk görnyedt vállakon... Panaszokunk, zúgolódunk. Pedig, ha volna tiszta látásunk, megláthatnók másoknak még nagyobb, rejtett terhét, meghallhatnók a titkolt sóhajokat, amikor az egyedüllét perceiben lehull a mosoly takaró s elénk mered a fájdalom fekete árnyéka!

Aggodalmak, tört remények között élünk s mégis, ... lehet-é okunk az elégedetlenségre, a csüggedésre? Kérdezem, testvérem! Ha viselnünk is kell a küzdés sebeit, ha az élet természete küzdésre hív is: hidd el, hogy „soha erőnk felett meg nem próbáltatunk!” A Teremtő több erőfelesleget adott nekünk, mint amennyire a természetes élet meggyőzéséhez szükségünk van. Nem is az élet, nem is az események és semmiesetre sem egy égi hatalom gyötörnek meg, hanem főképpen mi magunk, tudatlan gyávaságunkban, terheljük meg feleslegesen ön-önmagunkat.

Nézzétek a holnap szenvedőit! Lázás képzeletünkben szegénység, nyomor, elnyomatás, pusztulás fenyegetik őket... s jajgatnak a holnap súlya alatt. Elviselhetetlenné teszik jelenüket. Hát van öröm, élet öröm az örökös holnapra gondolásban? Nem halljátok a Názáreti Jézus figyelmeztetését: „Ne aggasszon titeket a holnapnak gondja!” Legyetek egyszer már könnyelműek: az Istenért! Amikor feledve bajt, gondokat csak Istent keressük. A jónak, a szépek tiszta, eszményi világába merülünk s lélekben felfrissülve, új, csodás erővel betelve várjuk a holnap ébredését!

A nemes, tiszta élet nincs külső feltételekhez kötve. A gazdagon terített asztalt, a szép ruhákat, fényes lakást, autót csak azért hisszük az elégedett élet feltételének, mert másokról vesszük életboldogságunk mértékét. Lelkünkől idegen célokat állítunk akaratumk elé s ha erőnk elégtelen azok valószínűsítésére: zúgolódunk, súlyos teher nyomását érezzük vállainkon.

El kell hinnünk, be kell látnunk Testvérem, hogy Isten egyaránt gondviselője a mának és a holnapnak, mert csak így szabadulhatunk meg a holnap gondjainak súlyától. Csak így érezhetjük meg a megpróbáltatásokban is a szenvedés tartalmi örömét. Hidd el, hogy teher, sebző harcok nélkül üres, örömtelen pillanatokból tevődnek össze életünk. A veszély tudata váltja ki igazi, belső erőinket. Jóságunkért, szeretetünkért, hitünkért, imádkozásunkért, ha túrnunk, szenvednünk kell, önfeledten érezzük a Názáreti Mesterrel: „az iga terhes, de gyönyörűsége!”

Lehet-é nagyobb gyönyörűség, mint hordozni a terhet nem pusztán önző magunkért vagy pillanatnyi haszonért, hanem magasabb célért: másokért, gyermekeinkért, jövőnkért, Isten országa eljöveteleért... Amikor követjük lelkünknek titkos sugallatát, elszenvedjük némán a külső világ minden bántását: ennek a tehernek hordozása, Testvérem, több mint a szenvedés boldogsága, ez maga az Istenszerette igaz, keresztényi élet.

Látomások vonulnak át emlékezetemen. Látom a megfeszített isteni embert s hallom őt ellenségeiért imádkozni a kereszten... Látom az arénák áldozatainak boldog hitben megdicsőült arcát... Fülemben cseng a gálya rabok Istennel beszélő éneke... Megelevenedik előttem vallásunk fehér hajú mártírja, amint átszellemült arccal ül penészes börtöne mélyén. Hallom, hiszem a jövő évezredein átzenő prófétai jóslatát: „A hit Isten ajándéka s az igazságot útjában semmi erő vagy hatalom fel nem tartóztatja!” Látom, hiszem a csodákat: a vakok látnak, a sánták, a bénák járnak, a halottak feltámadnak... Hiszek és csodálkozom: „Mi Urunk, Istenünk, mily felséges a Te neved az egész földön!”... Csodálkozom a teremtés csodáin, melyek valóságok. Megmagyarázni nem tudjuk őket, de lelkünk azt súgja, hogy nem azért csodák, mert lehetetlenek, hanem azért, mert véges értelmünk a végtelent végesíteni nem tudja!

Ámen.

199. ének: „Te benned bízunk eleitől fogva...”
Győrfi István

Aranyforgácsok Emerson műveiből

Azt sorolom a nagy emberek közé, aki a gondolat olyan magasabb körében él, ahová más ember csak nagy üggyel-bajjal bír felküzdeni.

SERVETUS

Részletek H. L. Short, az oxfordi Mancheste
College professzorának az angol unitáriusok ezé
londoni közgyűlésén „Servetus és Castello 400 é
után“ c. tartott előadásából. — Megjelent a Fair
and Freedom c. folyóirat 1953. évi nyári számában

Hibaigazítás !

A Emerson emlékünnepelelyről szóló
a 4. oldalon közölt tudósításunkból
sajnálatos technikai hiba folytán
kimaradt, hogy az Állami Egyházügyi
Hivatalt Veress Fál főosztályvezető
képviselte.

detijét megkeresve új fényt vetett az egyes vit
részek értelmére. Nem csak egyes textusokat m
gyarázott, hanem a biblia szöveg történelmi össz
függéseit és értelmét vizsgálta. Innen származ
szokatlan profétizmusa is. Servetusnak Istenről
Krisztusról való tanítása szokatlan volt a rége
bi unitáriusok előtt, s néha az ma is. Egyetért
tek és egyetértének vele abban, hogy elvetik
szentháromság orthodox dogmáját. De szokatla
nak találták azt, amit ennek helyén Servetus t
nított. A régebbi unitárius felfogásban csak k
alternativa látszott. A történelmi Jézusban vagy
teológia Krisztusában való hit. Az egyik törté
lem, a másik metafizikai abstrakció. Az utolsó
ven esztendőben az evangéliumokról és a keres
ténység első évszázadairól való felfogásunk me
változott. Ma már nem csak két alternatívát l
tunk, mivel nem teszünk tiszta és teljes külön
séget a történelmi Jézus és a teológia Krisztu
között.

Egyes vallási kérdésekben Servetus hitfelfogá
önálló és határozott volt. Úgy vélte, hogy az e
ber, szellemi érettségét Jézushoz hasonlóan es
30 éves korában éri el. Ez a keresztesítés alkalm
ideje, amikor az ember elhatározásáról bizony
got tehet és nem a csecsemőkor, amikor ez es
egy formális szertartás.

Servetus hitte, hogy a pápa az Anti-Krisztu
mert Krisztus nevében olyan dolgokat parancs
melyek szemmel láthatóan Krisztus-ellenesek.
unitáriusai Servetusra büszkék vo
t harc

SERVETUS

Részletek H. L. Short, az oxfordi Manchester College professzorának az angol unitáriusok ezévi londoni közgyűlésén „Servetus és Castello 400 év után” c. tartott előadásából. — Megjelent a Faith and Freedom c. folyóirat 1953. évi nyári számában.

1553. okt. 27-én Servetus Mihály Genfben máglyahalált halt, mert véleménye a hivatalos protestáns teológiától különbözött. Ezt megelőzően az inkvizíció a délfranciaországi Vienna városában ugyanezzel az ítélettel sújtotta, mert véleménye a hivatalos katolikus teológiától eltért.

Melyek azok az elvek, amelyekért Servetus meghalt?

Összes méltatói egyetértenek abban, hogy értelmes volt. Bibliamagyarázatának módszere rendkívül modern. A bibliai szöveg héber és arámi eredetjét megkeresve új fényt vetett az egyes vitás részek értelmére. Nem csak egyes textusokat magyarázott, hanem a biblia szöveg történelmi összefüggéseit és értelmét vizsgálta. Innen származik szokatlan profétizmusa is. Servetusnak Istenről és Krisztusról való tanítása szokatlan volt a régebbi unitáriusok előtt, s néha az ma is. Egyetértettek és egyetértének vele abban, hogy elvetik a szentháromság orthodox dogmáját. De szokatlannak találták azt, amit ennek helyén Servetus tanított. A régebbi unitárius felfogásban csak két alternatíva látszott. A történelmi Jézusban vagy a teológia Krisztusában való hit. Az egyik történelmi, a másik metafizikai abstrakció. Az utolsó ötven esztendőben az evangéliumokról és a kereszténység első évszázadairól való felfogásunk megváltozott. Ma már nem csak két alternatívát látunk, mivel nem teszünk tiszta és teljes különbséget a történelmi Jézus és a teológia Krisztusa között.

Egyes vallási kérdésekben Servetus hitfelfogása önálló és határozott volt. Úgy vélte, hogy az ember, szellemi érettségét Jézushoz hasonlóan csak 30 éves korában éri el. Ez a keresztelés alkalmas ideje, amikor az ember elhatározásáról bizonyosságot tehet és nem a csecsemőkor, amikor ez csak egy formális szertartás.

Servetus hitte, hogy a pápa az Anti-Krisztus, mert Krisztus nevében olyan dolgokat parancsol, melyek szemmel láthatóan Krisztus-ellenesek.

A régi idők unitáriusai Servetusra büszkék voltak, mert az erőszak ellen, a szabadságért harcolt, — de tanításai egyrészt fantasztikusnak, misztikusnak tartották.

Úgy vélem, hogy mi modern unitáriusok inkább igazságot tudunk, Servetusnak szolgáltatni. Nem mondanám, hogy készek vagyunk minden gondolatának az elfogadására. Az eszmék formái korszakonként változnak és a múlt nem hozható vissza. Eszméiben azonban több volt, mint fantázia és aprólékoskodó pontosság.

Servetus hite, az ő kereső és éber vigyázó szelleméből és áldozatos szívéből fakadt. Ezért a hitéért halt meg, szilárdan ragaszkodott hozzá egészen mártírhaláláig. Nincs jogunk arra, hogy kisebbsítsük. Nagy ember volt.

Castellionnak a szabadságról és emberiességről vallott elvei nagyok és lényegesek. A mi hitünk és civilizációnk ezek nélkül elképzelhetetlen. De Servetus szíve és szelleme — tűz és élet! Tűz és élet, szabadság és emberiesség az, amire nekünk és egyházainknak szükségük van.

(Fordította Ferencz József)

BERDE MÓZSA,

egyházunk legnagyobb jótevője 60 évvel ezelőtt hunyta le örök álmra szemeit. Az 1848-as szabadságharc idején országgyűlési követ, majd kormánybiztos volt. — Az önkényuralom alatt, mint annyi kiváló sorstársának, neki is a bujdosók keserű kenyerére jutott osztályrészül. Szinte az önsanyargatásig menő aszkétikus életmódjának áldásos gyümölcsét: 1,200.000 koronát egyházunkra hagyta.

Servetus könyveinek sorsa

1553. tavaszán jelent meg Servetus főműve, a *Christianismi Restitutio*, a délfranciaországi Vienna városka nyomdájában. A titokban nyomtatott mű 1000 példányban került ki a sajtó alól. A mű névtelenül jelent meg, de nevének kezdőbetűi a szöveg végén fel vannak tüntetve.

A könyvből Servetus 500 példányt egy hatalmas bálában Lyonba juttatott, hogy azok az ottani tavaszi könyvvásár útján forgalomba kerüljenek. Hasonló célzattal küldte el a könyvek többi részét a németországi Frankfurt am Mainba. A katolikus inkvizíció a Lyonban megtalált példányokat a vád képviselője által lefoglalt néhány példány kivételével megégettette. A Frankfurtba eljutott példányokat a protestáns türelmetlenség juttatta hasonló sorsra.

Igy érthető, hogy e könyv példányai ma a világ nagy könyvtárainak féltve őrzött ritka kincsei. Összesen csak három példányát ismerjük a párizsi, edinburghi és bécsi könyvtárakban. E könyv egy későbbi időben megjelent facsimile kiadása is ritkaság, e második kiadás példánya a kolozsvári unitárius egyházi nagykönyvtárnak is értékes kincse.

Kevesen tudják, hogy a bécsi könyvtárban őrzött eredeti kiadású könyv több, mint egy évszázadon keresztül egyházunknak féltve őrzött kincsei közé tartozott. E könyv történetéről szólunk az alábbiakban.

1667 év folyamán Szentiványi Márkos Dániel külföldi tanulmányúton levő unitárius kollégiumi tanár-lelkész, a későbbi püspök, néhány hónapig Angliában tartózkodott. Usoni feljegyezte, hogy Londonban talált reá Servetus könyvére és áldozatok árán megvásárolta. Hazafelé jövet német földön több helyen elkérik és lemásolják e ritka könyvet, így pl. Brandenburgban Preussius is.

Az unitárius egyház örömmel fogadta ezt az értékes kincset és meghatározta, hogy azt Kolozsváron a püspök személyes felügyelete alatt őrizték.

Egy későbbi püspökünk, egyházi ügyek intézése céljából két alkalommal is Bécsben járt 1792-ben és 1800-ban. Az ügyek intézésénél igénybe vette gróf Teleki Sámuel, az erdélyi udvari kancellária akkori vezetője, a marosvásárhelyi Teleki könyvtár alapítója támogatását. Lázár István püspök — az adatok szerint, az egyház előzetes engedélyének kikérése nélkül — Servetus könyvét a híres könyvbarát Teleki Sámuelnek ajándékozta. Teleki Sámuel ajánlotta fel a könyvet a császári könyvtárnak, s azóta a mű e könyvtár kincse. A volt császári könyvtár ma az osztrák állam tulajdona.

Egyházunk idősebb papi nemzedéke azt a legendát őrizte, hogy a könyvet, II. József császár trónörökös korában fedezte fel Teleki Sámuel könyvtárában, elkérte e könyvet és elolvasta. II. József császár trónörökös korában erdélyi látogató körútja során fogadta az unitárius egyház üdvözlő küldöttségét is. E küldöttség vezetőjével, Agh István akkori püspökünkkel folytatott beszélgetés során mondotta a trónörökös ezeket az érdekes szavakat: — „Nem lenne rossz mindenkinek megengedni, hogy választhassa azt az utat a mennybemenetelre, amely neki tetszik.” A régebbi feljegyzések azt tartották, hogy II. József a fenti kijelentést talán épen a Servetus könyv olvasásának a hatása alatt mondotta volt. A történelmi adatok ezt a legendát semmiképpen sem igazolják, mert hiszen II. József már halott volt akkor, mikor Lázár püspökünk első ízben Bécsben járt. Valószínű, hogy Teleki Sámuel Lázár püspök személyes kérésének — nemességének elnyerése — támogatására ajánlotta fel a könyvet a császári könyvtárnak. Kétségtelen, hogy a könyvbarát Teleki Sámuel, marosvásárhelyi könyvtára részére másolatot készített a könyvről s arra sajátkezűleg a következő feljegyzést írta

reá — Még a tudósok közül sincs olyan, aki ezt a nevezetes művet ismerte volna!

Ez a munka nemcsak a teológusok, de a természettudósok előtt is igen becsült, mert hiszen itt tette közzé Servetus a vérkeringéssel kapcsolatos felfedezését, mellyel több mint egy évszázaddal előzte meg Harvey angol orvos felfedezését és a modern orvos tudományt.

Servetus korszakalkotó munkásságáról egyházunk a négyszázados évforduló alkalmából, 1953 október hónapjának utolsó napjaiban több előadásban fog megemlékezni.

Ferencz József

H Í R E K

Rendkívüli egyházköri közgyűlés volt szeptember 6-án Hőgyes Endre utcai templomunkban. A rendkívüli közgyűlés megválasztott 6 évi időtartamra 12 egyházköri tanácsost, azok helyett, akiknek megbízatása lejárt, majd letárgyalta a Magyarországi Unitárius Egyházkör Nyugdíjtanácsának szabályzatát. A közgyűlést megelőző istentiszteleten a szószéki szolgálatot *Sz. János Ferenc* dunántúli lelkész végezte.

Emerson emlékének szentelte első őszi evangélizációját Koháry utcai gyülekezetünk. Az összejövetelen *Bajor János* füzesgyarmati lelkész evangélizált, dr. *Csiki Gábor* püspöki helynök tartott Emersonról megemlékezést, *Sz. Tompa Márta* és *Huszt János* Emerson költeményeket adott elő, *Gyallay Domonkosné* pedig énekszámmal szerepelt, amelynek szövege, Emerson költői alkotása. Az ünnepélyen a Magyar Tudományos Akadémiát *Ligeti Lajos* alelnök, az Országos Béketanácsot dr. *Nizsalovszky Endre* egyetemi tanár képviselte. Az ünnepélyen résztvett dr. *Vető Lajos* ev. püspök, *Grünvaldszky Károly* ev. főtitkár, *Benczúr László* püspöki titkár, *Bottyán János* az „Út” ref. lap szerkesztője, *Zay László* az „Evangélikus Élet” munkatársa, dr. *Heves Lajos* az Országos Izraelita Iroda elnöke, *Szabó László*, a Szabadegyházak részéről, valamint a Baptista egyház képviselője.

Dr. R. Filep Aladár szentesi kórházi főorvos és dr. *Ormos Pál* hódmezővásárhelyi kórház ig. főorvos afiait „érdemes orvos”-i címmel tüntették ki. Összinte örömmel gratulálunk.

Bereczky Albert, a dunamelléki református egyházkerület püspöke a közelmúltban töltötte be születésének 60-ik évfordulóját. Egyházunk vezetősége üdvözlő iratot intézett a főpásztorhoz, akit Népköztársaságunk Elnöki Tanácsa a béke érdekében kifejtett munkássága elismeréséül a munka érdemrenddel tüntetett ki.

Vallásos félórát közvetít a Petőfi rádió szeptember 20-án, d. e. 9—9.30-ig. A vallásos félórát *Huszt János* pestszentlőrinci lelkész tartja.

Dr. Heves Lajost választották meg az Országos Izraelita Iroda elnökévé. Az új elnököt örömmel üdvözljük.

Házasság. Dr. *Egyed Miklós* tudószakorvos, néhai dr. *Egyed János* debreceni egyházközségünk egykori érdemes gondnokának fia és dr. *Tóth Gabriella* orvosnő Budapesten házasságot kötöttek. Az esketési szertartást dr. *Csiki Gábor* püspöki helynök végezte.

Dr. *Benczédi Ferenc* orvos és *Szabó Gabriella*, az Agrártudományi Egyetem tanársegéde, *Sz. Weress Jolán* jeles írónő atyánkfia leánya, unitárius ifjúságunk két lelkes tagja Hőgyes Endre utcai templomunkban örök hűséget esküdtek egymásnak. Az ifjú párt *Pethő István* egyházköri főjegyző részesítette egyházi áldásban. Mindkét házassági frigyre Isten áldását kérjük.

Egyházkörünk rendes évi közgyűlését f. évi október 25-én tartja.

Servet Mihály emlékének áldoz egyházunk a rendes évi közgyűlésünk alkalmából rendezendő

ünnepségek keretében. — Az emlékünnepség során dr. *Csiki Gábor* „Servet a vallási reformátor”, R. *Filep Imre*: „Servet pöre” és következményei, *Ferencz József*: „Servet hatása a magyar unitarizmusra” és dr. *Ormos Pál*: „Servet a modern orvostudomány úttörője” címmel tartanak előadást.

A Servet ünnepséggel kapcsolatosan Servet emlékkiállítás lesz a Hőgyes Endre utcai gyülekezeti teremben, amelynek rendezésével *Szász János* debreceni lelkészt bízta meg az Egyházköri Tanács. — Bemutatásra kerül továbbá — megfelelő kísérő műsor keretében, — Hallfried V. *Schrotter* svájci író hét képből álló Servet drámájának néhány kiválasztott jelenete. Az előkészítés munkájával *Bencze Márton* lelkészt bízták meg.

Halottaink:

Dr. Gálfalvi István egyházköri főgondnokot súlyos csapás érte: édesanyja *Fekete Cecilia* Budapesten elhunyt. Élete szüntelen áldozattétel volt szeretteiért, akiket édesanyjai szívének forró melegével övezett. Három fia és három unokája, a rokonok és jó barátok őszinte szívvel gyászolják a jóságos matrónát, akit széleskörű részvét mellett helyeztek örök nyugalomra. A gyászszertartást dr. *Csiki Gábor* püspöki helynök és *Pethő István* egyházköri főjegyző végezték, akik megindító beszédben vettek búcsút az áldott lelkű „Cecil néni”-től. Egyetemes egyházunk és budapesti egyházközségünk koszorút helyezett az elhunyt ravatalára. Főgondnokunk mélyszégyenében bensőséges együttérzéssel osztozunk.

Deák Aronné és fia **Deák Tibor**, özv. *Fodor Sándorné*, **Deák Árpád**, **Tófalvy Anna**, **Tófalvy Sándor** buzgó budapesti presbiterünk 17 éves leánya, özv. *Józsa Györgyné*, **Lovodich Imre**, **Demeter Lidia** áldozatkész afia férje, **Ürmössy Sándor**, **Nagy Árpád** ny. kántortanító egyházköri tanácsos, ürmösi egyházközségünk hosszú évtizedeken át volt érdemes énekvezére, Budapesten meghalt. Nagy Sándor afia budapesti egyházközségünk volt kántora édesatyját gyászolja az elhunytban. Ifj. **Ormos Pál**, dr. **Ormos Pál** hódmezővásárhelyi egyházközségünk érdemes gondnokának fia tragikus baleset áldozata lett. **Pápay István** ny. postafőellenőr Kaposvárott **Kiss Zsófia** és dr. **Kendeecsy Pálné** dunapataji egyházközségünk érdemes gondnokának felesége, az egyházközség áldozatkész jegyzője Dunapatajon meghalt. **Kis-Bagoly Rezső**, a pécsi egyetem élet-tani intézetének tanársegéde, a magyar tudományos élet nagy ígérete, növényi mérgekkel való kísérletezés közben hivatásának áldozata lett. Dr. **Szentágotai** egyetemi tanár megindító beszédben vett búcsút a tragikus véget ért fiatal tudóstól, akiben **Belovány Istvánné**, szociális gondozónő atyánkfia vejét gyászolja. Áldás elhunyt atyánkfiai emlékére.

* * *

Boldog emlékü feleségem elhunyt alkalmából hozzám intézett jóleső részvétnyilatkozatokért ezúton mondok szívből jövő köszönetet.

Dr. *Kendeecsy Pál*

Aranyforgácsok Emerson műveiből

A világ fenntartója az emberek igaz volta, ők teszik a földet egészségessé.

Az alázatos odaadás nagyobb dolog, mint az a hitvány gőg, amellyel valaki a tekintélyét őrzi.

UNITARIUS ÉLET

Laptulajdonos a Magyarországi Unitárius Egyházkör.

Ferencz József
Budapest
I. Attila krt. 12.

Nyomta

lyszat